

dövastidning

5:2016

Ann-Britt får inte flytta in på
teckenspråkigt äldreboende

Ett år efter flyktingkrisen

Premiär för Landet runt

Upplev TM-Touch iPad från Tmeeting

Inbyggd videosvarare.

Positioneringstjänst för akuta situationer.

Video, ljud och realtidstext.

Synanpassad med stöd för braille.

Kostnadsfri TM-Mobile licens till dig som är Tmeeting brukare

Om du bryr dig om hög bild/ljud kvalitet kommer du att älska TM-Touch

Våra produkter kan förskrivas som tekniskt hjälpmedel i hemmet eller till arbetsplatsen av landstinget eller arbetsförmedlingen/försäkringskassan. Vi har videokommunikationslösningar för iPad, Android och Windows. För mer information om alla våra produkter, besök vår hemsida eller Facebooksida.

Alltför få teckenspråkiga äldreboenden i Sverige

"Som vanligt. Jag tänker inte så mycket på det", svarar Malte Joelsson på min fråga om hur han trivs på det teckenspråkiga äldreboendet, Åkerhus, i Göteborg. För honom är det självklart att åldras i en teckenspråksmiljö. Ja, precis så ska det vara. Problemet är att Sverige bara har två teckenspråkiga äldreboenden. Det andra ligger i Malmö.

DT har träffat Ann-Britt Ulfspärre som vill flytta in på Pilträdet, ett servicehusboende i Stockholm där flera döva bor och teckenspråkskunnig personal jobbar. Men hon får inte bo där – anledningen är att det inte är ett vårdboende och att hon har demens. Istället hänvisas hon till ett äldreboende för hörande. **Läs mer på sid. 8-11** där vi skriver om henne och om äldreomsorg på teckenspråk.

Sveriges Dövas Riksförbund och Sveriges Dövas Pensionärsförbund kommer att diskutera hur tillgången till äldreomsorg på teckenspråk kan bli bättre i det avlånga landet. Stockholms Dövas Förening har beslutat att prioritera äldre frågor. DT kommer därför att bevaka vad som händer på området. Vi vill gärna veta hur äldreomsorgen (hemtjänst, äldreboende och dagverksamhet m.m.) fungerar där du bor. Kontaktuppgifterna hittar du här nedan.

Oktober 2015 går till historien som den månad då Sverige tog emot flest asylsökande någonsin. Nu är det precis ett år sedan och landet har stängt gränserna. Hur har det påverkat Västanviks folkhögskola som har en asylmottagning för döva och hörselskadade? Hur märker Hajan Jabar från Deaf Refugees Welcome Sweden av den restriktiva svenska flyktingpolitiken? **Läs mer på nästa uppslag.**

På återseende i nästa nummer i december.

NICLAS MARTINSSON
ANSVARIG UTGIVARE OCH REDAKTÖR

innehåll

Ett år efter flyktingkrisen	4
Sämre tolktillgång på Gotland	6
I korthet	7
Tema: äldreomsorg på teckenspråk	8
DT besöker Åkerhus i Göteborg	10
Äldreboende i Malmö och Örebro	11
Teckenspråket tar över svenskan	12
Landet runt: Dövas hus i Uppsala	13
Möt familjen Norén	14
Vetenskap: Connexin 26	18
Förbundsnytt	20
Unga dövas zon	22
Insändare	24
Till minne av Per-Thomas Örlegård	25
Moa Gärdenfors krönika	26

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 5/2016

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skraddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp: Nr 6: 11 nov
Utgivning: 1 dec

REDAKTION:
Dövas Tidning
Rissneleden 138, 5 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare och redaktör:
Niclas Martinsson
073-833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Layout: Niclas Martinsson & Linda Stål
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsbild: privat
Form: Formligen.se

PRENUMERATION:
Prenumerationspris: 300 kr/år
Kundservice:
prenumeration@dovastidning.se

Facebook: Dövas Tidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:
Bokas och lämnas till:
annons@dovastidning.se
0506-300 58 eller 073-056 21 69
Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5000 ex.
Tryck: Oktober 2016
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

FOTO: ROGER TURESSON/DN/TT

Ett år efter flyktingkrisen

På de större tågstationerna strömmar folk förbi varandra utan att ta notis om den andre. Inga spår syns efter den stora flyktingvågen för ett år sedan då tio tusen flyktingar i veckan anlände med hopp om att hitta en ny framtid. Sverige och Europa har stängt gränserna men än har inte kriget tagit slut. DT har pratat med Gunilla Kolm på Västanviks folkhögskolas asylmottagning och Hajan Jabar om den stora flyktingkrisen.

Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR har cirka 65 miljoner människor på senare tid tvingats lämna sina hem för att söka skydd. Innan Sverige och Europa stängde gränserna hann några av flyktingarna komma till asylmottagningen på Västanviks folkhögskola, som bedrivs på uppdrag av Migrationsverket. Mottagningen startade 2009 som ett 3-årigt EU-projekt med Västanviks folkhögskola som central samordnare för döva och hörselskadade asylsökande. Då hade de uppskattningsvis 20-40 asylsökande per år. När asylsökande kommer till Västanviks folkhögskola får de börja direkt, t.ex. lära sig svenskt teckenspråk, hur det svenska samhället fungerar och hur asylprocessen går till steg för steg. De får också titta på världskartan för att förklara hur de tog sig till Sverige. Tillsammans med personalen på asylmottagningen förbereds alla asylsökande inför utredningen av Migrationsverket.

Men november förra året var början på en ny, annorlunda och intensiv period för asylmottagningen på Västanviks folkhögskola. Från att normalt ha fem till tio flyktingar i taget, till att plötsligt ha 59 personer på en och samma gång. Det ställde om hela mottagningens rutiner. Gunilla Kolm, rektor på Västanviks folkhögskola, berättar att det var en stor utmaning för dem.

– Vi gjorde en tillfällig sovsal så att alla fick en egen sovplats.

Vi fick också anställa extra personal som hjälpte till. Alla försökte hitta lösningar och hjälpa till på bästa sätt. Vi anpassade oss och ändrade så mycket vi kunde.

I dag har flyktingströmmen i Sverige minskat från 10 000 nyanlända per vecka till ungefär 500 per vecka. Detta beror bland annat på att Sverige har en striktare flyktingpolitik. Den 20 juli 2016 infördes en ny tillfällig lag med nya begränsningar för nyanlända asylsökande. Begränsningarna blev bland annat att asylsökande inte längre kan få permanenta tillstånd. Uppehållstillstånd för personer med flyktingstatus ska gälla upp till tre år, med möjlighet till förlängning. För att få permanent tillstånd när den tillfälliga tillståndet har löpt ut måste en asylsökande ha skaffat sig en inkomst som hen kan försörja sig på. Det blev även svårare att få hit asylsökandes familj och anhöriga.

Lagen har fått hård kritik från många håll, bland annat för långa handläggningstider och för att splittra familjer. Dessutom kan lagen vara svår att förena med bland annat FN:s barnkonvention och Europakonventionen. Enligt regeringen är lagen en åtgärd för att ge Sverige andrum.

Att flyktingströmmen har minskat märks avsevärt hos Västanviks asylmottagning. I dag har de 32 personer och tre barn på asylmottagningen. Gunilla Kolm berättar att den långa kön till asylmottagningen har försvunnit. Det är bara en familj som står i kö. Flera har lämnat Sverige på grund av Dublinavtalet som innebär att de måste åka tillbaka till det första landet de registrerade sig i. Men det är också flera som har åkt hem självmant.

– Många åkte tillbaka till sina hemländer. Det var ganska många unga killar som kom från Irak, som valde att åka tillbaka när de insåg att de inte hade asylskäl, berättar Gunilla Kolm.

Enligt Migrationsverket finns det omkring 6000 personer i

Dalarna, både hörande och döva, som har sökt asyl och fortfarande väntar på besked. Bara 1500 personer har fått brev med kallelse till utredning. På Västanviks asylmottagning har bara 2 av 32 personer fått brev att deras utredning har startat. De andra väntar fortfarande enligt rektorn:

– De 32 personer som vi har på vår asylmottagning nu blir säkert kvar minst ett år till, innan de får besked om de får stanna eller inte.

Migrationsverket har fungerat från och till under den stora flyktingvågen. Det blev en stor press på dem också. Gunilla Kolm lyfter fram att det inte blir lättare att de byter handläggare och personal hela tiden.

– Vi försöker hela tiden informera Migrationsverket om vår asylmottagning men det händer att de inte känner till oss. När vi väl lyckats få en bra kontakt med en ansvarig på Migrationsverket så byts snart den personen ut mot en annan och vi får göra om vår process.

Förutom Västanviks folkhögskola fanns det andra som hjälpte till för att underlätta döva och hörselskadade flyktingar. En av dem var Hajan Jabar. I Stockholm tog hon initiativet till att starta gruppen "Deaf Refugees Welcome Sweden", senare blev hon samordnare åt SDUF och SDR. När hon ser tillbaka på den perioden har hon svårt att föreställa sig att det har hänt. I dag inser hon att det var en stressig period.

– Jag kommer ihåg att jag inte hade kollat mig själv i spegeln på typ två månader. Så när de stängde gränserna och det blev lite lugnare, förstod jag hur trött jag var. Jag var alldeles utbränd, mycket av min energi hade gått till det. Det var en intensiv period i mitt liv.

Sen årsskiftet är hon inte längre samordnare. Men hon har fortfarande kvar listan med kontaktuppgifter till ungefär 35 volontärer från hela Sverige. Under flyktingvågen öppnade också flera personer sina hem för nyanlända. Men gruppen är inte lika aktiv längre, huvudanledningen är att det inte behövs lika många volontärer i dag.

– Europa är ju fortfarande stängt. Många tror att det är bättre nu bara för att det inte kommer hit lika många flyktingar. Men bara för att vi inte ser dem längre betyder det inte att det inte är en lika stor flyktingkris i världen.

När Sverige stängde gränserna hade Hajan Jabar och alla andra volontärer redan hunnit hjälpa ungefär 150 döva flyktingar. Men inte alla åkte till Västanviks asylmottagning. Ungefär 50 döva flyktingar – flera av dem hade barn med sig – fortsatte

Gunilla Kolm, rektor, Västanviks folkhögskola som tog emot rekordmånga asylsökande. FOTO: VV

Hajan Jabar mötte nyanlända på centralstationen i Stockholm förra året. FOTO: ULF NILSSON/SDP

163 000

personer sökte asyl i Sverige förra året. Aldrig hade landet haft så många asylsökande under ett år. De flesta kom från Afghanistan, Irak och Syrien. Det gamla rekordet var 1992 då 84 000 ansökte om asyl, främst på grund av kriget på Balkan.

till ett annat land, till exempel Finland. Några av dem har Hajan Jabar fortfarande kontakt med. Det är speciellt en hon minns extra mycket. Hen var bara 16 år gammal och var den första ungdom som hon försökte hjälpa. Det visade sig inte vara lätt.

– Det var så svårt, vi fick kämpa mot socialen. Migrationsverket hjälpte inte till. De förstod inte hur dövvärlden fungerade. Om inte jag och en annan volontär hade hittat hans kusin, då skulle hen vara någonstans i Norrland nu. Men i dag när jag ser honom på en träning eller något så känns det grymt bra! Jag ser att hen kan svenskt teckenspråk och att hen fått en bra familj. Att få se det betyder så mycket för mig.

Ännu i dag finns det många flyktingar som vill komma till Sverige och Västanviks folkhögskolas asylmottagning. Hajan Jabar berättar att hon bara för några dagar sedan fick ett samtal från en i Irak som ville komma till Sverige. Hon försökte förvarna honom och förklarade att Sverige är stängt, att det då skulle bli svårt att komma hit. Därför menar Hajan Jabar att det absolut fortfarande finns flyktingar utanför Sverige som behöver hjälp.

– Det är inte färdigt än. Det är fortfarande krig i andra länder och det finns fortfarande så många flyktingar.

Om Sverige skulle öppna sina gränser igen vet Hajan Jabar hur hon ska göra. Deaf Refugees Welcome Sweden är beredda och har ett system som fungerar. Hajan Jabar berättar att hon har lärt sig så mycket på så kort tid. Gunilla Kolm är inne på samma spår. Hon berättar att de har dragit lärdom av alla nyanlända:

– Vi möter nya människor med annorlunda kultur och olika språk. Genom att umgås med dem får vi många nya erfarenheter. Det är väldigt värdefullt för oss. Men vi blir också väldigt tagna av deras livsöden, de har ofta upplevt så mycket.

Avtalet mellan Västanviks folkhögskola och Migrationsverket gäller fram till mars 2017. Sedan kommer nog avtalet att förlängas till 2018. Därefter är inget bestämt än. Men redan nu märker Gunilla Kolm en stor skillnad.

– Det som hände november förra året tror jag inte kommer att hända igen med tanke på regeringens hårda regler. Flyktingarna får det ännu svårare att komma till Sverige. Men jag tror absolut att det fortfarande finns flyktingar som vill komma till Sverige, som sitter fast i Turkiet eller Grekland. De hade nog tänkt fly till Sverige, men möttes av ett stängt Europa.

TEXT: GABRIELLA DELLA MORTE PÅLSTAM

Gotland har bara en halvtidsanställd tolk

På Gotlands tolkcentral jobbar nu bara en halvtidsanställd teckenspråkstolk som ska serva hela ön året ut. De döva gotlänningar som DT pratat med tycker att det är under all kritik.

– Det är inte alls OK att vi ibland måste anpassa våra beställningar efter när de har lediga tolkar, dundrar både Monica Andreasson och Sanna Jonsson.

Monica Andreasson har bott på Gotland sedan 2003. Hon berättar att det tidigare var lätt att få tolk oavsett tid på dygnet, ibland kunde hon beställa med en-två dagars varsel. Nu är det mycket svårare. Hennes arbetsgivare har till exempel blivit tvungen att flytta på arbetsplatsmöten för att det inte funnits tillgängliga tolkar. Privat har hon och Sanna Jonsson (som är född på Gotland och återvände till ön i våras efter att ha bott på fastlandet) inte kunnat få tolk till fritidsaktiviteter kvällstid. Förr kunde de bland annat få tolk två gånger i veckan till sin gruppträning.

Det kom som en överraskning för dem när de i början av augusti skulle beställa tolk – då fick de veta av Fredrik Malmerfeldt, chef för tolkcentralen, att de inte kunde få tolk till sin träning efter klockan 17 på vardagar och på helger på grund av förändringar i bildtelefonin och sparbetinget inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen den här hösten. Chefen undrade om de kunde tänka sig att träna t.ex. klockan 16-17 en vardag.

Monica Andreasson och Sanna Jonsson blev ursinniga när de sedan fick veta att tolkcentralen bara har en halvtidsanställd tolk året ut.

– Hemskt att vi ska behöva anpassa oss efter dem. Nej, de ska anpassa sig efter oss! säger Sanna Jonsson.

Fredrik Malmerfeldt förklarar bakgrunden för DT. Fram till 30 juni i somras förmedlade Gotlands tolkcentral samtal i Bildtelefoni.net åt tolkcentralen i Örebro. Det innebar att deras tre tolkar kunde ta både tolkuppdrag i bildtelefonin och ute på fältet.

Nu är det ett privat företag, Evantia, som tar hand om förmedlingstjänsten eftersom ett landsting inte längre får driva en rikstäckande tjänst som Bildtelefoni.net. Därför får Gotlands tolkcentral inte jobba åt dem.

En av de tre tolkarna är nu föräldraledig. Den andra jobbar halvtid åt tolkcentralen, halvtid åt Neriketolkarna som tillhandahåller tolkar till Evantia från Örebro, Uppsala och Visby. Den tredje jobbar halvtid hos Neriketolkarna och har ett annat halvtidsarbete vid sidan. Att en vikarie inte anställs för den som är föräldraledig är av ekonomiska skäl. Region Gotland har ett stort underskott i sjukvården.

Fr.v.: Sanna Jonsson, Tony Jonsson och Monica Andreasson i Visby.

Fredrik Malmerfeldt uppger för DT att det har blivit bättre i och med att den halvtidsanställda tolken nu har mer flexibla arbetstider och kan ta vissa kvälls- och helguppdrag och att den tredje tolken kan jobba på timbasis. De tolkuppdrag som prioriteras är framförallt akuta uppdrag, oåterkalleliga uppdrag som bröllop och dop samt uppdrag inom vården.

– Arbetsplatsrelaterade uppdrag försöker vi tillgodose så långt vi klarar nu under hösten. Det som vi för tillfället har svårt att klara är fritidsrelaterade uppdrag, säger han.

Tolkbristen var 6,3 procent mellan januari och augusti i år jämfört med 3,4 procent samma period i fjol.

Tony Jansson flyttade till sin fru, Sanna, på Gotland i våras från Stockholm. Där är han van vid att det finns gott om tolkar. Han är orolig för hur det blir ifall något allvarligt händer och han behöver tolk akut.

DT kontaktar Stefaan De Maecker (MP), ordförande i hälso- och sjukvårdsnämnden.

– Hälso- och sjukvårdsnämnden har ett väldigt ansträngt ekonomiskt läge och förväntningarna på att vi ska minska våra kostnader är höga.

Vad tänker ni i nämnden göra åt tolksituationen?

– Vi behöver följa upp detta nu när problemet är lyft. Vid en snabb check med verksamheten så har läget redan förbättrats något jämfört med sommaren.

Vad anser du om att när en döv behöver tolk akut, till exempel hen blir inlagd på sjukhus, och det inte finns en ledig tolk?

– Detta är naturligtvis bekymmersamt.

Fredrik Malmerfeldt uppger att det inte är klart hur det blir nästa år och när den föräldralediga tolken kommer tillbaka. DT följer utvecklingen.

Henrik Sundqvist, tillförordnad ordförande för SDR, säger om tolksituationen på Gotland:

– Det är absolut inte acceptabelt! Det blir tydligt att tolktillgången varierar kraftigt beroende på var döva bor i Sverige. Vi måste ha rätt till en trygg kommunikation och en fungerande tolktjänst i hela landet.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

FOTO: PRIVAT

Matlagning med teckenspråk omåttligt populärt på kort tid

● Camilla Öhström älskar att laga mat och baka. I somras tänkte hon att det skulle vara trevligt att dela med sig av sina recept på teckenspråk. Därför startade hon Facebook-gruppen Matlagning med teckenspråk i slutet av augusti. Nu har den, vid DT:s pressläggning, över 1 500 medlemmar. "Det är jätteroligt att det har blivit en så stor grupp på så kort tid", säger hon till DT.

Norskt missnöje med tolktjänst

● Det norska dövförbundet, NDF, är missnöjt med den norska tolktjänsten och för nu en kampanj, #stopptolk, i sociala medier. Bakgrunden är att Arbets- och socialdepartementet beställde en rapport som skulle kartlägga tolkområdet. Den blev klar i våras och visar bland annat att tolktjänsten som myndigheten NAV ansvarar för inte är resurseffektiv. Rekommendationen är att den bör organiseras som en självständig nationell tjänst istället för som i dag under NAV:s hjälpmedel- och anpassningsenhet. NDF håller med. Rapporten uppger också att en utredning bör göras. Vad som upprör dövförbundet är att NAV ändå valt att arbeta vidare med att tolktjänsten och hjälpmedelsområdet ska integreras ytterligare och att tolkar vid behov kan också fungera som rådgivare.

FOTO: ENS

Stor manifestation i Rom under Internationella Döv-veckan

● Den 23 september fyllde World Federation of the Deaf (WFD) 65 år. Eftersom världsförbundet för döva grundades i Rom ordnade italienska dövförbundet, ENS, en jättelik manifestation i centrala delar av staden på lördagen den 24 september. I samma veva var det Internationella Dövveckan. Drygt 10 000 personer deltog i demonstrationen, uppger ENS för DT.

SPSM satsar på dövkompetens

● Specialpedagogiska skolmyndigheten har tidigare fått kritik av SDR om bristande dövkompetens hos ledningen. Den 6 oktober beslöt de därför att anordna en temadag med fokus på dövstudier. "Syftet med temadagen är att vår myndighet ska få en ökad förståelse för och insikt i de frågeställningar som personer som är döva anser vara viktiga för att vi ska kunna erbjuda en bra kvalitet i all vår verksamhet som riktar sig till målgruppen. Det är viktigt att vi samtalar med de intresseorganisationer som finns inom området döv och hörselnedsättning för att få perspektiv på hur väl vi genomför vårt uppdrag", säger Christer Fleur, processägare inom SPSM i ett pressmeddelande. Utformningen står Västanviks folkhögskola för i samarbete med SDR, SDUF och Stockholms universitet.

ILLUSTR.: MIKAEL ÖHLUND

Forskning om döva barn – årets mest lästa artiklar på DT:s webb

● Under Internationella Döv-veckan publicerade referat av fem utvalda föreläsningar från den internationella konferensen om döva barns språkutveckling som ägde rum i Stockholm i somras. Konferensen var ett samarbete mellan Stockholms universitet och National Technical Institute of the Deaf på Rochester Institute of Technology. De kom att bli bland de mest lästa artiklarna på DT:s webbplats i år. Om du har missat dem – sök på "språkutveckling" så får du upp referaten. T.ex. kan du läsa om att tidig exponering av teckenspråk har positiva effekter på kognitiva processer.

800

döva och 145 teckenspråkstolkare deltog i den historiska EU-konferensen i Bryssel i september. Värden var den döva EU-parlamentarikern Helga Stevens från Flamländerna. Temat var Flerspråkighet och lika rättigheter i EU - teckenspråkens roll.

DÖVHETEN

© VIKTOR JÄDERLUND

Ann-Britt, 84, får inte plats på ett teckenspråkigt äldreboende

Trots att Stockholm är landets största stad finns det inte något teckenspråkigt vårdboende där till skillnad från Göteborg och Malmö.

En av de som kommer i kläm är Ann-Britt Ulfspärre, 84. Hon får erbjudanden med jämna mellanrum om att flytta in på ett vårdboende för hörande utan teckenspråkskunnig personal.

– Jag vill absolut inte bo med hörande, säger hon.

Ann-Britt Ulfspärres dotter, Elisabeth, är frustrerad. Hon har slagits förgäves i drygt tre år för att hennes mamma ska ha rätt till att bo på ett ställe tillsammans med andra döva och teckenspråkskunnig personal.

– Trots att vi lever på 2000-talet så finns det fortfarande inget teckenspråkigt äldreboende i Stockholm. Det är skandal och diskriminering att vi inte har kommit längre, säger hon.

Ett seniorboende för döva finns i Skärholmen utanför huvudstaden men det är för personer som kan klara sig själva. Det som kommer närmast till hands för Ann-Britt är servicehuset Pilträdet i centrala Stockholm. Där bor det flera äldre döva och

personal som kan teckenspråk. Hon har ansökt om plats där.

Först avslogs ansökan med motiveringen att hon inte var i behov av ett "särskilt boende" (äldreboende). Den teckenspråkiga hemtjänsten och aktiviteterna som promenad och följeslagare till sammankomster med andra döva räckte, ansåg kommunen Stockholms stad.

Elisabeth och hennes mamma överklagade till förvaltningsrätten, som i början av 2015 gick på kommunens linje. Ann-Britt och dottern accepterade inte domen utan begärde omprövning hos Kammarrätten. I oktober förra hösten gavs ett glädjande besked. Hennes mamma hade rätt till ett särskilt boende. Motiveringen var att hon hade demens, kände sig isolerad och otrygg i sitt hem och var i behov av en teckenspråkskunnig omgivning. Den domen säger dock ingenting om var Ann-Britt kan bo.

Stockholms stad har slutligen beviljat henne en plats på ett särskilt boende men inte på Pilträdet. Orsaken är att det är ett servicehus och inte lämpligt för henne som har demens. Vidare råder det ingen valfrihet när det gäller val av servicehus.

Istället har Ann-Britt fått ett erbjudande var tredje månad om en plats på ett boende – för hörande. Hon har samtliga gånger tackat nej efter att dottern undersökt om de har personal som kan teckenspråk.

– Kommunen förstår inte vikten av teckenspråk, säger Elisabeth och skakar på huvudet. Hon har svårt att begripa varför kommunen inte kan göra ett undantag för hennes mamma och ordna förtur till Pilträdet när det redan finns några döva med demens där.

En person med demens behöver framförallt: stimulans, aktivitet, kommunikation och socialt umgänge. Om att bo i en teckenspråksmiljö säger Ann-Britt:

– Det är ett måste!

Enligt henne skapar det trygghet. Dottern berättar att även om hemtjänsten gör ett bra jobb så räcker det inte för personalen är bara hos mamman korta stunder. Då ska det hinnas med matlagning, städning och att handla mat m.m. Hon berättar att det märks hos mamman att tv:n är hennes sällskap och att hon sover mycket när hon inte får så mycket stimulans om dagarna. Hon vill inte heller gå ut för hon känner sig osäker.

Varför kan Ann-Britt inte få plats på Pilträdet?

– Enligt riktlinjer från Socialstyrelsen bör personer med demenssjukdom erbjudas särskilt boende anpassat för personer med demenssjukdom. Servicehus är inte en boendeform som är anpassad för personer med demenssjukdom, säger Amanda Prytz, biträdande enhetschef vid enheten för biståndsbedömning på Östermalm (stadsdel).

Det är väl skillnad på "bör" och "skall". Medan "bör" är en stark rekommendation är "skall" ett krav. Det är fortfarande bara en riktlinje från Socialstyrelsens sida. Varför kan ni då inte göra en annan bedömning och komma fram till att en äldre person med demenssjukdom behöver bo i en teckenspråksmiljö?

– Det är korrekt att det är skillnad på bör och skall. Vi gör alltid en individuell bedömning som ligger till grund för de beslut som fattas, vilket gör det möjligt att frångå Socialstyrelsens riktlinje. Av sekretessskäl kan jag inte gå in på hur det resoneras i det enskilda ärendet.

Elisabeth Ulfspärre berättar att hon gör allt hon kan inte bara för sin mammas skull utan också för alla andra döva som kommer efter henne.

– Det är fruktansvärt att det sitter döva isolerade på hörande äldreboenden i Stockholm och resten av Sverige. Det är inte en värdig ålderdom, säger hon.

Hon beklagar att ett teckenspråkigt vårdboende som öppnade i Stockholm 2011 stod tomt i ett halvår och sedan stängde på grund av låg efterfrågan. Men behovet finns – se bara på Göteborg och Malmö. Hon har anmält hennes mammas fall till Inspektionen för vård och omsorg för att se om det leder till något och funderar på att kontakta en jurist med inriktning mot mänskliga rättigheter. Vidare sätter hon sitt hopp till att intresseorganisationer som Stockholms Dövas Förening (SDF), SDR och Sveriges Dövas Pensionärsförbund (SDP) engagerar sig i frågan om vård och omsorg för äldre döva.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

DT frågar de här organisationerna om vad de anser att döva som Ann-Britt Ulfspärre inte får plats på ett teckenspråkigt äldreboende. Se vad de svarar:

“Det är ett brott mot mänskliga rättigheter att neka äldre döva teckenspråkig vård”

MONA RIIS, INTRESSEPOLITISK SEKRETERARE, STOCKHOLMS DÖVAS FÖRENING

Stockholms Dövas Förening (SDF) har på sitt föreningsmöte i september beslutat att prioritera äldre frågor. Föreningen har haft möte med Döv- och Dövsblindteamet, FSDB och Stockholms Läns Dövas Pensionärsförening om att det bör öppnas ett vårdboende med teckenspråksprofil som kan ta emot döva, antingen med eller utan demens. Visionen är också att Stockholms stad tillsätter minst en, gärna två, teckenspråkiga äldrevägledare. Det optimala är enligt SDF om Serafen som ligger i samma byggnad som Pilträdet reserverar ett antal platser för äldre döva och nyanställer personal som är döv eller fullt teckenspråkig med vårdutbildning så att en levande teckenspråksmiljö kan skapas. Arbetet med visionen ska intensifieras den närmsta tiden – förhoppningen är att det ska leda till något inom kort.

“Göteborg och Malmö har visat att de kan ha ett teckenspråkigt äldreboende. Varför kan inte Stockholm?”

LARS-ÅKE WIKSTRÖM, ORDFÖRANDE, SVERIGES DÖVAS PENSIONÄRSFÖRBUND

“Bedrövt att vi inte kommit längre i ett välfärdsland som Sverige!”

HENRIK SUNDQVIST, TF ORDFÖRANDE, SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) anser att alla äldre som behöver skall få placeras på ett teckenspråkigt äldreboende eftersom inte enbart fysisk utan även psykisk och social hälsa har stor betydelse för människors välbefinnande. SDR samarbetar med **Sveriges Dövas Pensionärsförbund** kring äldre frågor och där är äldreomsorg på teckenspråk en stor och viktig fråga, uppger SDR för DT.

LÄS MER PÅ FÖLJANDE SIDOR:

- Överfullt äldreboende för döva i Göteborg
- Sveriges första äldreboende för döva öppnade i Malmö 2003. Hur går det där i dag?
- Äldreboende för döva på gång i Örebro

Fr.v.: Birgitta Elm, enhetschef för Åkerhus äldreboende. Ovan t. v.: entrén till äldreboendet med 102 lägenheter. T. h.: Kenneth Sandberg, döv undersköterska. Nedan t.v.: Birgitta Sjöberg uppskattar att bo i en teckenspråksmiljö. T.h.: Malte Joelsson läser gärna morgontidningen GP.

DT besöker Åkerhus:

Populärt äldreboende i Göteborg

På äldreboendet Åkerhus i Göteborg finns en teckenspråksavdelning. Den har funnits i åtta år och är nu så populär att den är överfull.

– Det är roligt att efterfrågan är större än utbudet, säger Birgitta Elm, enhetschef.

Just nu bor elva personer på teckenspråksavdelningen som egentligen bara har plats för tio personer. Sedan bor ytterligare en teckenspråkig på ett annat plan i huset, som brukar besöka teckenspråksavdelningen.

Birgitta Elm gläds åt att avdelningen är populär och att folk köar för att få vistas där. Gränsen är elva boende. Anledningen är att personalen inte kan springa mellan de olika sektionerna i det stora huset som rymmer 102 boende.

– Vi planerar att öka antalet platser – det är dock en fråga för politikerna. Hittills har antalet boende varierat från år till år, säger hon.

När det finns lediga platser så har teckenspråkiga döva och hörselskadade förtur till dem. De boende kommer från Göteborgs stad och kranskommunerna i Västra Götaland.

Normalt brukar ett äldreboende för hörande vara uppdelat i två olika inriktningar: demens och somatik, vård av det kroppsliga. Det speciella med teckenspråksavdelningen är att den tar emot både dementa och personer med fysiska åkommor. Några boende har också dövblindhet. Eftersom de boende har vitt skilda behov och det inte går att teckna och göra saker samtidigt så är personaltätheten dubbelt så hög där.

Alla tio anställda kan teckenspråk. Sex av dem är döva och hörselskadade. De fyra andra har lärt sig teckenspråk i mellan två och fyra år på folkhögskola.

– Det har inte varit så lätt att hitta undersköterskor med

teckenspråkskompetens, berättar Birgitta Elm som säger att det är av största vikt att personalen kan teckenspråk så att de boende kan känna sig trygga och uttrycka sina behov.

Hon är glad att det nu jobbar fler som kan teckenspråk. En av de döva undersköterskor som hon anställde är Kenneth Sandberg.

– Daglig språkstimulans på sitt eget modersmål är otroligt viktigt. Det är faktiskt en mänsklig rättighet, säger han.

De aktiviteter som boende kan göra är bland annat mjukbowling, biokväll, besök på Göteborgs Dövas Förening, och tandemcykel. Dessutom bor katten Lilly på teckenspråksavdelningen och personalen tar ibland med sina hundar.

– Det är mysigt, säger Birgitta Elm leende.

En döv aktivitetsledare har anställts på halvtid med start i oktober.

DT träffar två av de boende. Malte Joelsson, 78, visar sin "ungkarlslya", som han uttrycker det. Han berättar att han gärna läser Göteborgs-Posten om dagarna.

– Om den kommer i tid.

Hur trivs du här?

– Som vanligt. Jag tänker inte så mycket på det.

Birgitta Sjöberg, 76, säger att maten är god, personalen är snäll och att hon uppskattar att kunna teckna med dem.

– Ja, han (Kenneth) skojar ofta med mig, säger hon med glimten i ögat.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

För teckenspråkiga invånare inskrivna i Göteborgs stad gäller vanlig biståndsbedömning om de får beviljat boende på Åkerhus. Marie Rosberg, äldrevägledare för döva i kommunen, uppger för DT att hon kan vara ett stöd till både den teckenspråkiga och biståndshandläggaren vid bedömningen. För invånare bosatta i andra kommuner kan hon inte vara till stöd på samma aktiva sätt utan ge råd och tips om de och deras handläggare kontaktar henne.

ARKIVFOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

Så går Sveriges första äldreboende för döva

● I Malmö öppnade Sveriges första äldreboende för teckenspråkiga döva, hörselskadade och personer med dövblindhet 2003. På äldreboendet Lindängelund finns en teckenspråksavdelning som heter Dalen och har 10 lägenheter. Just nu har de nio boende – ytterligare en person är på väg. De kommer från Malmö och hela södra Sverige. Där arbetar personal som antingen har teckenspråk som första språk eller hörande personal som är utbildad i teckenspråk, uppger sektionschef Alexandra Oyarzo för DT. Hon berättar att deras kock Mikael Strandh i år var nominerad i White Guide seniors kategori "Årets seniorkock" och knep där en femteplats. I Malmö stad finns också äldrevägledare och hemtjänst för teckenspråkiga. **NM**

ARKIVFOTO: TOMAS LAGERGREN

Äntligen äldreboende på gång i Örebro

● Just nu planerar Örebro kommun för ett nytt vård- och omsorgsboende i Karlslund en bit utanför centrum. Boendet ser i nuläget ut att bli färdigt till hösten 2018. Tanken är att det ska ges vård på teckenspråk där. "När det gäller antalet anpassade platser för döva och teckenspråkiga så är det ännu inte klart. Planering sker just nu i samråd med sakkunniga inom området för att utformningen ska säkerställa behoven", uppger lokalplanerare Malin Sandell och lokalstrateg Mikael Gustander för DT. Om planerna säger Maggie Sundström, ordförande för Örebro Dövas Pensionärsförening: "Vi äldre teckenspråkiga har kämpat länge för vård på teckenspråk. Det här är precis vad vi behöver och vad Europas teckenspråkshuvudstad, Örebro, ännu saknar. Äntligen säger vi!". **NM**

NerikeTolkarna AB söker TECKENSPRÅKSTOLKAR till Örebro och Uppsala

Möjlighet finns till både heltid eller deltid

NerikeTolkarna AB växer i och med nya kundavtal och ansvaret för den nationella förmedlingstjänsten för bildtelefoni.

Därför söker vi nu teckenspråkstolkare som vill arbeta tillsammans med oss.

Vi sätter ett stort värde på erfarenhet av bildtelefoni och en vilja att arbeta med förmedlingstjänsten.

Verksamheten växer inom alla uppdragsområden och förutom att vi nu anställer fler medarbetare så flyttar verksamheten i Örebro till större nyrenoverade lokaler i december.

Tjänsterna kommer förutom bildtelefoni att innefatta bland annat vardagstolkning, utbildningstolkning på olika nivåer och tolkning i digitala medier. Vi har avtal med ett antal landsting, myndigheter, universitet och Örebro kommun vilket ger oss möjlighet att erbjuda en bred tjänst.

Erfordras:

Examen teckenspråks- och dövblindtolkutbildning eller motsvarande.

Meriterande:

Erfarenhet av bildtelefoni - auktorisation - för yrket relevant fortbildning.

Läs mer om företaget på www.neriketolkarna.se. Har du frågor kring tjänsten är du välkommen att kontakta rekryteringsansvarig Maria Frendberg 0735-14 54 12. Ansökna med CV skickas till maria.frendberg@neriketolkarna.se. Sista ansökningsdag **2016-11-15**. Ansökningar kan hanteras löpande.

DÖVAS DAG 2016 GÖTEBORG TILLBAKA TILL GULDÅLDERN!

Arbetsgruppen vill tacka Er alla som besökte Dövas Dag i Göteborg, även tack till föreläsare, utställare, funktionärer, bidragsgivare och sponsorer

Nästa år är det i Jönköping -
Vi ses där!

#DÖVASDAG2016

ERIKSBERG

Teckenspråket tar över svenskan i SDR:s projekt

Nu är SDR:s och FSDB:s projekt, Utbildning för döva tolkar och översättare, inne på sitt tredje och sista år. Det unika med projektet är att allt sker på teckenspråk – svenskan får för en gångs skull trängas tillbaka. Hur fungerar det? DT tar reda på det.

Har du drömt om att gå en kurs där allt är på teckenspråk? För de 22 personer som nu deltar i SDR:s och FSDB:s utbildning för döva tolkar och översättare är det verklighet. Allt material och samtliga lektioner, både fysiska sådana och på distans, är på teckenspråk.

Projektledare Maya Rohdell och projektledar-assistent Åsa Henningsson berättar att det är självklart och naturligt att allt ska vara på dövas och teckenspråkets villkor, inte bara för att deltagare studerar för att bli teckenspråkstolkar eller översättare till/från teckenspråk utan också av följande skäl:

- teckenspråk är dövas första och naturliga språk.
- det är bara en liten grupp döva som behärskar svenska fullt ut. Att allt är på teckenspråk gör att samtliga deltagare känner sig delaktiga.
- bryta mot normen att allt ska vara på svenska då den redan omger oss i samhället och är dominerande.

Projektledarna vill också få bort synsättet att det anses som finare bland döva att kunna svenska

Maya Rohdell.

Åsa Henningsson.

bra än att ha ett avancerat teckenspråk. Hittills har de haft två grupper deltagare. Den första var klar med sin utbildning i våras och den andra blir färdig nästa vår.

– Vi kan verkligen märka att det händer något med deltagarna när allt sker på teckenspråk eftersom de vant sig vid att allt skulle vara på både svenska och teckenspråk och att det var så viktigt att kunna svenska bra. En av dem sa till exempel att det var som en fuskklapp när allt material var översatt till teckenspråk. Det säger mycket vilken attityd vi har till teckenspråket, berättar Maya Rohdell.

Några deltagare sa också i början att det antagligen skulle bli jobbigt att titta på teckenspråksfilmerna när det gick fortare att läsa. Men sedan klagade de inte mer för filmerna var alltid uppdelade i korta avsnitt om 1-3 minuter.

Maya Rohdell och Åsa Henningsson är entusiastiska när de pratar om hur de jobbar med att lyfta fram teckenspråket så att det får en första och given plats. De undrar vad som händer med oss om allt är på teckenspråk inte bara i projektet utan också i Dövas Tidning och SDR, till exempel. Och om samhället har en annan syn på teckenspråk och omgivningen börjar berömma hur härligt och rikt ens teckenspråk är oavsett hur bra den är på svenska.

– Om jag fick höra hur rikt och vackert teckenspråket var under min uppväxt är jag helt övertygad om att dövsamhället hade sett annorlunda ut i dag. Men det är inte för sent för detta. Det är nu vi börjar ändra på detta synsätt! säger Åsa Henningsson.

NICLAS MARTINSSON

SDUF:s styrelse fick ansvarsfrihet på stämman

● Helgen 8-9 oktober hade Sveriges Dövas Ungdomsförbund förbundsstämma i Stockholm och även en 50-årsjubileumsfest. Huvudfrågan under stämman var om styrelsen skulle få ansvarsfrihet eller inte – anledningen var det stora underskottet på 1,1 miljoner kronor förra året. Under lördagen fick de avslag av ungdomsklubbar. Men under söndagen togs frågan upp igen efter att vissa medlemmar uttryckt önskemål om att göra en ny omröstning på söndagen.

– Efter den första omröstningen på lördagen var det några från ungdomsklubbar som frågade oss vad begreppet ansvarsfrihet egentligen betydde och att de var tvungna att rösta under stressiga omständigheter på lördagen. Därför togs frågan upp igen under söndagen och mötets ordförande, Eva Norberg, förklarade ordets definition för ombuden från alla ungdomsklubbar. Därefter gjordes en ny, slut

omröstning. Då revs det tidigare beslutet och SDUF fick ansvarsfrihet, berättar Erdem Akan, vice ordförande för SDUF.

Vidare berättar han att de ser en positiv utveckling hos SDUF trots miljonunderskottet. T.ex. har de ett stabilare kansli med nya rutiner, bland annat när det handlar om ekonomifrågor och två nya ungdomsklubbar har tillkommit: Jönköping och i Uppsala. Och flera projekt är på gång inom förbundet.

– Vi ser fram emot att organisationen ska växa, bli större och starkare, säger Erdem Akan.

Alla sju i den nuvarande styrelsen slutar. Vid stämman har en helt ny styrelse valts. Laith Foad Fathulla är ny ordförande.

Läs mer om det stora underskottet på dovastidning.se och i förra numret.

MOA GÄRDENFORS

ULDF har ägt det här huset sedan 1974. Bild t.h. ovan: glada medlemmar under fikapausen. Bild t.h.: Lennart Edwall och Denny Bergerholm.

Premiär för Landet runt:

DT besöker Dövas hus i Uppsala

DT har nöjet att presentera en ny avdelning: Landet runt. Vi besöker en dövförening i varje nummer. Den här gången hälsar vi på Uppsala Läns Dövas Förening och träffar en liten skara medlemmar. Ett hett diskussionsämne är äldreomsorg på teckenspråk.

Uppsala Läns Dövas Förening huserar i ett område som domineras av stora äldre villor och små hyreshus. Att promenera dit tar drygt en kvart från centralstationen. Dövföreningen äger sedan 1974 en byggnad på Timmermansgatan 11*. De är ensamma i Sverige om att äga då alla andra dövföreningar hyr sina föreningslokaler av kommunen. Medan bottenvåningen i huset är öppen för medlemmar bor upp till fyra hyresgäster på ovanvåningen.

– Det är positivt för föreningen att vi har hyresgäster. Vi hade inte överlevt utan de intäkterna, säger Denny Bergerholm, heltidsanställd föreningskonsult.

Att äga en lokal och dessutom inte ha någon skuld är en stor fördel men det fordrar också att många medlemmar är villiga att lägga ner lite tid på att sköta huset och dess trädgård. Att få folk att ställa upp har varit svårt, berättar ordförande Lennart Edwall.

– Vi börjar fundera på hur vi ska göra framöver. Kanske vi säljer och köper en mer lättskött lokal. En del medlemmar vill det. Men vi skyndar långsamt när det gäller lokalfrågan, säger han som förklarar att många samtidigt har svårt för att lämna ett hus som varit speciellt för döva uppläningar i över 40 år.

Dövföreningen, grundad 1908, har i dag drygt 85 medlemmar, en siffra som varit relativt stabil de 4-5 senaste åren. De flesta är äldre än 65. Denny Bergerholm säger att föreningens funktion som ett andra hem för döva inte är lika självklar och inte attraherar yngre medlemmar på samma sätt som förut. När DT besöker Dövas hus diskuterar sju medlemmar vilka motioner de ska lägga

fram till SDR:s kongress och tänkbara namn i förbundets styrelse med mera. Lennart Edwall tycker att det är synd att det kommit så få medlemmar och att många förmodligen är upptagna på annat håll. Alla är helt ense om att en motion om att äldreomsorg på teckenspråk ska finnas i hela landet absolut bör läggas fram på kongressen. Birgit Burman säger att medan hon blir allt äldre börjar hon fundera på hur hennes egen ålderdom blir. Hon vill inte hamna på ett äldreboende utan någon teckenspråksmiljö:

– Det är ångestfyllt när jag tänker på det!

Inger Edwall håller med: – Vi är många äldre döva nu. Så det är skyndsamt – något måste göras!

Föreningen ska fortsätta diskutera SDR:s kongress den här oktobermånaden innan motionerna skickas in senast den 1 november till förbundet.

Birgit Burman har varit medlem i ULDF sedan mitten av 1970-talet:

– Dövföreningen finns alltid i mitt hjärta men det är tråkigt att det till skillnad från förr bara är få personer som kommer hit och var är de unga? Så jag tappar lusten. Men när vi diskuterar intressepolitiska frågor så blir jag tänd och vill komma hit! säger hon leende.

Denny Bergerholm säger att dövföreningen i ett led att tänka nytt och förhoppningsvis attrahera nya medlemmar ordnar teckenspråkscafé en gång i månaden med start i oktober. Det är på prov i tre månader. Tanken är att alla är välkomna hur mycket teckenspråk de än behärskar.

– Vi har marknadsfört teckenspråkscaféet brett, hos Hörcentralen, Tolkcentralen, HRF Uppsala län, DHB...

– Hoppas landshövdingen kommer, säger Lennart Edwall leende.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

* Dövföreningen ägde en annan lokal på samma gata 1928-1974

Conny, Petronella, Yi-Chen och Maria Neli.

Paret Norén om att adoptera döva barn och lära sig teckenspråk:

”En fantastisk förmån att få lära sig ett till språk”

Paret Norén hade inte en blekaste aning om att de senare i livet skulle få adoptera två döva barn. Conny mötte döva gymnasieungdomar i Örebro när han jobbade som skolfotograf och Petronella läste teckenspråk i gymnasiet. Nu har de två döva döttrar, lär sig teckenspråk för fullt och får tillgång till en ny värld. DT hälsar på dem i Västerlanda utanför Göteborg och tar reda på vilka de är.

En kväll satt Conny Norén vid datorn. Petronella klev in i rummet med mobilen och var uppmärksam. Hon visade bilden på flickan från adoptionsbyrå och sa ”Titta, vad sött det här barnet är!”. En flicka med särskilda behov i Colombia sökte familj. Conny var först lite tveksam.

– Det kändes nervöst att ta emot barn med särskilda behov, berättar han. Petronella övertalade honom. Till sist bestämde de sig för att anmäla intresse för flickan. De väntade i nio månader. Sedan ringde byrån och meddelade: tyvärr blir adoptionen inte av. Paret som i åtta och ett halvt år velat få barn svarade att de var intresserade av ett annat barn med särskilda behov.

– Väntetiden för att adoptera barn med särskilda behov är kortare än för andra barn men dessa barn är ju helt vanliga, säger Petronella.

Så småningom fick de ett glädjande besked: en fyraårig flicka fanns i Colombia som de kunde få. Så fort de fick veta att hon var hörselskadad började de gå på kurs i teckenspråk.

– Det var verkligen kul att börja lära sig teckenspråk igen. Jag läste teckenspråk i två år i gymnasiet men hade inte använt det på 15 år, säger Petronella. Conny, som inte kunnat teckenspråk innan, var också entusiastisk inför kursen. Till flickan skickade de fotografier på sig själva, sitt hus och sin katt Ozzy samt en svensk teckenspråksbok som med hjälp av en vän blev översatt till spanska.

Efter elva månaders väntetid flög de till Colombia i slutet av 2013. I staden Monteria bodde fyraåriga Maria Neli med sin fosterfamilj. Paret fick tillbringa två och en halv månad där innan de kunde ta med henne tillbaka till Sverige i början av 2014.

1

3

2

1. Familjen Norén har satt upp två trafikskyltar i båda riktningarna som varnar för lekande döva barn på sin gata i Västerlanda. Sådana skyltar finns att beställa på nätet.

2. När familjen skulle hämta Yi-Chen i Taiwan ordnade barnhemmet en presskonferens och överraskningsfest. Och familjen blev intervjuad i taiwanenisk tv. I landet var det stort att någon ville adoptera ett dövt barn.

3. Connys och Petronellas tatureringar. Den första är färg-koden för turkos färg. "Det är ett ställningstagande för våra barn. Vi vill visa var vårt hjärta och engagemang ligger", förklarar de. Med det menas dövas språk och kultur med mera.

Colombianska myndigheter hade lämnat motstridiga uppgifter innan de kom till landet. Enligt socialtjänsten kunde Maria Neli läsa på läpparna, vilket inte stämde. Sedan sades hon också vara hörselskadad och ha ensidig hörsel. En läkare sa dessutom att hon skulle börja höra igen vid fem års ålder.

– Men hennes fostermamma hade rätt – hon misstänkte att Maria Neli var döv, säger Petronella.

Första mötet med Maria Neli var väldigt speciellt. En rad myndighetspersoner stod runtomkring och uppmanade: Kom närmare henne, krama henne.

– Vi kände oss inte bekväma – vi var ju främmande för henne. Anledningen till den långa vistelsen i Colombia var att en massa papper skulle ordnas. Under tiden kom paret allt närmare Maria Neli. Hon var nyfiken, började peka på saker och fråga efter tecknen för dem. Conny blir rörd när han berättar det här:

– Det var svårare med abstrakta tecken. Jag försökte förklara vad "samma" betydde, t.ex. genom att peka på två likadana glas. Till sist föll polletten ner för henne. Hon hämtade ett par skor och tecknade "samma". Det var ett fantastiskt ögonblick.

Efter tio månader i Sverige konstaterades det att Maria Neli är helt döv. Hon saknar helt inneröron på bägge sidor (snäcka, bågångar och hörselnerv), vilket enligt läkarna är väldigt ovanligt. Föräldrarna känner bara till ett annat barn i landet som också saknar inneröron.

– Det var skönt att inte behöva välja om hon skulle få cochleaimplantat eller inte. Annars hade det varit ett svårt beslut

– vad skulle hon tycka när hon var äldre, förklarar Petronella.

Nu går Maria Neli på Vänerskolan i Vänersborg och fyller snart 8 år. Hon lär sig allt mer teckenspråk.

– Skolan säger att hon är i en fas där hon mer avläser vad andra tecknar än själv uttrycker sig på teckenspråk. Det är ett sätt för henne att samla på sig tecken för att sedan börja teckna obehindrat. När DT träffar henne visar hon stolt upp sina leksaker och beskriver dem på teckenspråk.

Sedan augusti i år har hon en döv lillasyster, Yi-Chen från Taiwan som är drygt ett och ett halvt år gammal. Föräldrarna vill inte bara ha ett barn till utan också att Maria Neli ska ha ett dövt syskon så att de kan dela samma språk, kultur och identitet. Teckenspråket är det självklara språket i familjen – alla ska känna sig delaktiga.

Familjen åkte till Taiwan i juli i år för att hämta Yi-Chen på ett barnhem. Till skillnad från Colombia gick adoptionsprocessen mycket snabbare där: bara tio dagar. Det mesta var färdigförberett. Conny och Petronella fick träffa Yi-Chens biologiska mamma.

– Det var väldigt svårt. Vi grät mycket. Det kändes som om vi skulle ta barnet från henne. Men hon fick välja familj till Yi-Chen, säger Petronella.

Ett annat omtumlande möte väntade. Barnhemmet frågade om de ville vara med i tv.

– Vi trodde att det skulle bli en vanlig intervju – som den här du nu gör med oss.

Men det visade sig att barnhemmet hade ordnat en presskonferens och en avskedsfest för Yi-Chen med svenska

flaggor och ballonger. Två tv-team var på plats. Conny och Petronella blev väldigt snopna, berättar de och skrattar.

– För dem var det en stor sak att vi ville adoptera ett dövt barn. De trodde att Yi-Chen skulle växa upp på barnhemmet.

När DT är hemma hos familjen ler Yi-Chen och härmar gärna när vi tecknar. Tecknar vi t.ex. ”ko” och ”vad” så gör hon samma sak. Hon kanske inte förstår vad dessa tecken egentligen betyder.

– Nu är hon väldigt liten men hon kommer nog att lära sig teckenspråk fort, säger Conny.

Yi-Chen är inte bara döv utan föräldrarna misstänker också att hon har dövblindhet. Det utreds fortfarande. Föräldrarna har bestämt sig för att ge henne cochleaimplantat (CI) för att vara tidigt ute om hon visar sig ha Ushers syndrom.

– CI blir som ett komplement. Det kan vara tryggt att ha ifall hennes syn blir sämre för vi vet inte hur den kommer att utvecklas, förklarar Petronella.

– Det är dock superviktigt att vi ser henne som döv, med CI. Hon blir inte hörande eller talande utan får använda sitt CI så mycket eller lite hon själv vill, säger Conny.

Föräldrarna har bestämt att hon också ska få börja på Vänerskolan, så att syskonen kan gå i samma skola, vistas i en teckenspråksmiljö och känna sig som vilka elever som helst.

– Vi har sett att Maria Neli är sig själv när hon är på ett ställe där många kan teckenspråk. Hon vågar vara ifrån oss en stund för att teckna med andra personer men när hon är i en hörande miljö så är hon mer tyst och hellre med oss, berättar Conny.

När det är dags för Maria Neli att börja riksgymnasiet för döva i Örebro ska eventuellt hela familjen, eller åtminstone ena föräldern, flytta med till staden. De står nu i kö hos Örebrobostäder. En stad som inte är främmande för Conny. Han arbetade nämligen som skolfotograf och träffade då döva gymnasieungdomar där.

– Jag minns hur jag kände mig lite utanför när alla tecknade och jag inte kunde teckenspråk, säger han och ler.

På frågan om de har märkt av debatten om teckenspråkets vara och icke-vara nickar de. De följer olika diskussionsforum för döva och teckenspråkiga, och för föräldrar till döva och hörselskadade barn, i sociala medier. Att debatten ännu ofta är svartvit tycker de är synd. Antingen är man för eller emot teckenspråk. De efterlyser en mer nyanserad debatt då det ofta är bortglömt att när döva barn inte har CI på sig eller när CI inte fungerar så är de döva. De har t.ex. läst om hur frustrerade föräldrar är när deras barns CI går sönder utomlands och det är långt till närmaste klinik. Hur kommunicerar de med varandra då? Att kunna teckenspråk innebär trygghet och att man kan känna sig delaktig och inte vara alltför beroende av den fungerande tekniken.

– Jag kan förstå föräldrar som tycker att det är skönt att slippa lära sig teckenspråk. Självklart kämpar jag när jag lär mig teckenspråk och det kräver mycket energi av mig. Men jag vill vända på det hela. Det är en fantastisk förmån att få lära sig ett till språk, säger Conny.

– När man lär sig teckenspråk så är det en kunskap som inte är tung att bära, tillägger Petronella.

De säger att adoptera döva barn är det tuffaste och häftigaste de varit med om.

– Det har varit otroligt positivt att få lära sig ett nytt språk, en ny kultur, en ny värld... Vi har lärt känna en massa nya människor och fått nya vänner, säger Conny som är tacksam för att ha fått allt detta på köpet. Petronella nickar instämmande.

Därför har han tatuerat in färgkoden för färgen turkos på armen. Och Petronella har tatueringen ”Turkos” på samma ställe.

På fritiden försöker de träffa andra familjer vars föräldrar eller/ och barn är döva, så att det pratas teckenspråk hela tiden. Och de besöker Göteborgs Dövas Förening då och då. I början var det läskigt att kliva in i dövföreningslokalen och inte kunna teckenspråk så bra.

– Men alla är snälla och försöker anpassa sig när vi tecknar, säger Conny leende.

Han och hans fru säger att deras barn kan bli vad de vill och att de gör allt för att stötta dem, även om det finns några yrken som kanske är svårare för döva. De säger att de har förstått att det inte är något hinder att vara döv. Därför blev Conny väldigt arg när han, bara en dag efter att ha kommit hem från Taiwan och hämtat Yi-Chen, såg en bluffdöv som samlade in pengar till en organisation för ”dövstumma” på parkeringen utanför mataffären i Lilla Edet. Så han bestämde sig för att fotografera den bluffdöva och lägga ut bilden på honom på Facebook. Han skrev att för varje delning så skulle han skänka en krona till Sveriges Dövas Riksförbund.

Resultatet blev långt över förväntan. Efter bara tre dagar hade inlägget delats över 10 000 gånger. Conny var tvungen att stoppa för att hans familj inte skulle spräcka föräldraledighetskassan. Det blev totalt 12 150 kr till SDR, då många också hade bidragit genom Swish.

– Det var otroligt roligt, säger Conny som samtidigt blev lite ledsen när några kritiserade på Facebook att han lagt ut bilden på den bluffdöva mannen.

Han hade kollat med polisen om det var ok att visa bilden på honom. Polisen sa ja då han inte hade namngett honom och det var i syfte att stoppa bedrägeriet.

– Men jag försöker tänka på att 99% av kommentarerna var positiva.

Conny föreläser ibland om det manliga perspektivet på adoption, föräldraskap, infertilitet, och även om att ha döva barn och teckenspråk. Till exempel har han varit och talat hos SPSM. Nu funderar han också på att skriva en bok om adoption. Anledningen till att han vill dela med sig är att det är få män som pratar öppet om infertilitet.

Sedan vill han också förmedla budskapet om att det inte alls är farligt att ha döva barn.

– Jag var först lite skraj för att skaffa barn med särskilda behov. Nu kan jag tänka mig fler döva barn! säger han leende.

Petronella vill gärna ha fyra barn. Hon drar på smilbanden och säger:

– Men vi får nog vänta lite för vi fick nyligen Yi-Chen.

FOTOBOKEN 13 DÖVA KVINNOR I TYSTNADENS SVERIGE lanserades i samband med Dövas dag i Göteborg förra månaden. Se omslaget här intill. "Det finns väldigt lite dokumenterat om döva kvinnors historia i bokform. Därför vill vi lyfta fram dem i den här boken", berättar Isabel Engwall, biograf och bildregissör. De 13 porträtterade är mellan 45 och 93 år gamla och bor utspridda i Sverige. Den yngsta är Lena Johansmide (med på den stora bilden ovan). Det förtryck som de fått vara med om under sin uppväxt löper som en röd tråd genom boken. Och varje kvinnas berättelse kompletteras med ett rikt illustrativt foto.

Boken sålde snabbt slut. En andra och sista upplaga har tryckts. Bakom boken står fotografen Mikael Sundberg, scenografen/rekvisitören Gabriel Jim Nal och Isabel Engwall. De driver företaget Fotamig. André Jensen är grafisk formgivare och Döviana är förlag.

Familjen Öller-Ulemark där alla är döva.

Familjen Öller-Ulemark bär på dubbla kopior av Connexin 26

Connexin 26 är den vanligaste dövgenen. Till skillnad från många andra dövgener är Connexin 26 "nonsyndromical", vilket innebär att man "bara" blir döv utan att få några symptom. DT har intervjuat familjen Öller-Ulemark där alla blivit döva för att de bär på dubbla kopior Connexin 26. Det här är den fjärde delen i artikelserien om dövgenerna.

– Jag vill ha döva barn! sa unga Fredrik Öller från Finland till sin lärare när han gick i grundskolan. Då möttes han av misstro av sin lärare, att det var omöjligt eftersom Fredrik var den enda döva i sin familj: Fredriks föräldrar och syster var hörande. Men det fick läraren äta upp.

– Jag fick döva barn ändå vilket jag är mycket stolt över, berättar Fredrik och skrattar. Dessutom skulle läraren inte ens i sina vildaste fantasier kunna föreställa sig att Fredrik aldrig någonsin

skulle kunna få hörande barn tillsammans med sin sambo, Åsa Ulemark. En pojke och en flicka med blont och lockigt hår skjuter bollar på varandra i bollhavet, klättrar i klätterställningarna och trängs i en ring när de åker rutschkana. Ett tomt och stort lekland en sen onsdagskväll är nog varje barns stora dröm. Åsa Ulemark och Fredrik Öller sitter vid fikabordet, dricker kaffe och tecknar med varandra medan deras lockiga lintottar, Lycka och Leopold jagar varandra och leker kurrägömma.

Åsa och Fredrik kan bara få döva barn eftersom båda bär på samma uppsättning av gen: Connexin 26. Denna gen är den vanligaste dövgenen som utgör ungefär en femtedel av alla medfödda hörselnedsättningar. Då saknas ett protein i stödjecellerna runt hårcellerna vilket ger upphov till en hörselnedsättning. Till skillnad från många andra dövgener blir de som föds med Connexin 26 "bara" döva och får inte syndrom som till exempel

synskador, skörtkörtel-, balans-, hjärt-, och njurproblem. Därför kallas Connexin 26 för "nonsyndromical hearing loss". Dock har man sett ett fåtal fall där personer med Connexin 26 kan löpa större risk att utveckla hudsjukdomar.

Connexin 26 är en autosomal recessiv gen som ärvs rakt ner till barnen om båda föräldrarna bär på dubbel uppsättning av samma gen. Men om bara ena föräldern bär på denna gen blir inget av barnen döva eftersom genen inte är dominant. Men däremot kan barnen bli bärare av genen och kan föra vidare den om de träffar någon annan som också bär på samma uppsättning av gen. Eftersom både Åsa och Fredrik har samma dubbla uppsättning Connexin 26 blev deras gemensamma barn, Lycka och Leopold, också döva. Men Åsa har en hörande son, Dennis, sedan tidigare, vilket också påvisar hur denna gen ärvs. Dennis har en hörande pappa och blev således inte döv själv eftersom han inte ärvt dubbla uppsättningar Connexin 26 från båda föräldrarna, vilket hans småsyskon, Lycka och Leopold gjort.

När Åsa och Fredrik väntade sitt första gemensamma barn, Lycka som föddes döv, kom det som en överraskning. De trodde inte att de skulle få ett dövt barn eftersom Åsa har en hörande son och för att Fredrik bara har hörande familjemedlemmar med undantag för en döv avlägsen släkting. Åsa som kommer från fiskebyn Råå, utanför Helsingborg har hörande föräldrar men har även en äldre döv bror. Hennes morfar var CODA som hade döva föräldrar. Hennes morfars mamma hade flera syskon som var döva. Så det fanns misstankar att hennes dövhet kunde vara ärftlig.

– Men jag blev förvånad över att Fredrik också bar på en dövgen eftersom han knappt har några döva i sin släkt, men ändå lyckades han träffa exakt samma uppsättning av dövgen som min, säger Åsa leende.

När de väntade sitt andra gemensamma barn, Leopold misstänkte de att sannolikheten att få ett dövt barn var högre. På förlossningen när Leopold var nyfödd kom en sjuksköterska in till dem. Sjuksköterskan gick fram till Leopold utan att säga hej till Åsa och tog fram några instrument. Åsa som var så utmattad uppfattade först inte riktigt vad som hände. Då utförde sjuksköterskan några tester på Leopold och efter en stund blev

hon allt mer hårdhänt med honom. Då insåg Åsa att hon höll på att göra ett hörseltest på Leopold utan att informera henne. Sjuksköterskan kunde inte låta bli att visa ett sammanbitet ansiktsuttryck och efter en stund gick hon iväg utan att säga ett ord till Åsa. Då förstod hon att Leopold inte reagerat på hörseltestet. Det var så hon fick reda på att Leopold var döv.

– Dessutom säger de att ett barn inte är godkänt när det inte reagerar på ett hörseltest. Jag undrar vad detta betyder, att man inte är godkänd om man är döv, undrar Fredrik.

– Jag tycker det är viktigt med bra attityd redan från första början på sjukhuset. Om föräldrarna får ett besked att de fått ett dövt barn ska läkarna inte bekлага utan bemöta dem med en positiv attityd, tillägger Åsa.

När båda barnen fötts döva började de fundera om det var ärftligt. I samband med en CI-utredning när barnen var 2,5 och 4,5 år gamla fick hela familjen göra ett gentest genom att ta ett blodprov. Detta för att utesluta Jervell och Lange-Nielsen syndromet där dövheten är kombinerad med farliga rubbningar i hjärtats rytm vilket kan leda till svimningar eller plötslig död. Då togs blodprover vilket bekräftade att alla bar på Connexin 26.

– Jag blev glad när jag fick höra att vi hade Connexin 26, dels för att vi är stolta och dels för att man "bara" blir döv utan andra tilläggssjukdomar i bagaget, säger Åsa.

De får frågan om de tycker att man som döv ska gentesta sig. Åsa och Fredrik tycker att man ska göra det för att utesluta andra sjukdomar och att man får rätt stöd.

– Det känns bra att veta varför vi är döva, men det kan också kännas jobbigt att läkarna också får reda på det och kanske upptäcker nya sätt att ta bort dövgenerna, säger Fredrik.

Plötsligt blir vi avbrutna eftersom Åsa och Fredrik upptäcker att Lycka och Leopold norpat dammsugaren från personalen på leklandet och börjar dammsuga. Personalen skrattar och låter dem hjälpa till. Några minuter senare får de två slush ice-dryck i handen. Sen springer de fram till oss.

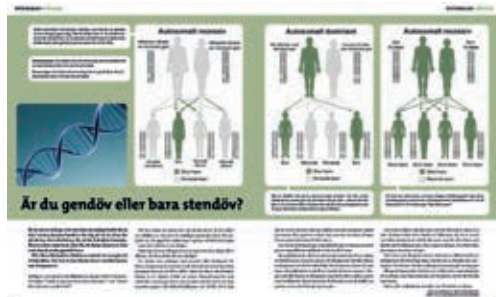
– Vi fick de här gratis för att vi hjälpte dem att dammsuga! tecknar de glatt till oss.

– Och det är vi och vår gen som räddar dövvärlden, avslutar Åsa med glimten i ögat.

TEXT & FOTO: MOA GÄRDENFORS

KÄLLOR: CALIFORNIAEARINSTITUTE.COM & SOCIALSTYRELSEN.SE

Tidigare delar i artikelserien om dövgener

DT 1/2016: Allmänt om dövgener.

DT 2/2016: Om Pendreds syndrom.

DT 4/2016: Om Waardenburgs syndrom.

Vad är ideellt arbete?

I **vardagsmun**, oavlönat arbete för ditt barns fotbollslag så att de skall få träningsmöjligheter och möjlighet att utveckla sig och på sikt bli en riktig bra lagspelare. Det finns belägg som visar att aktiviteter som leds och understöds av ideellt arbetande personer utgör en mycket stor och viktig del i utvecklingen av vårt samhälle. Det finns praktiskt taget inga gränser för hur mycket man kan ställa upp för sina barn och sin familj. Idrott är en sak, en annan lika viktig sak är det livskvalitetsfrämjande ideella arbetet. Vad menar jag då? Intressepolitiskt arbete i ditt närområde och i den inkluderar också din dövförening. Det är mer än alla pubaftnar, luciakvällar och liknande. Det är en plats där du känner samhörighet med andra som använder samma språk, som ditt andra hem.

Hur är det med det ideella arbetet för DIN dövförening? För din förening där du indirekt arbetar oavlönat för att förbättra din egen livskvalitet? Är den tillräckligt bra redan eller finns något som kan förbättras? Vad jag sett under åren jag varit verksam, direkt och indirekt i föreningslivet, så är det på nedgång. Antalet personer som arbetar ideellt är i svag nedgång men medelåldern har höjts, i vissa fall drastiskt. Har ditt andra hem ersatts av något annat roligare? Och för stunden mer angeläget?

Tiderna förändras, i vissa områden enormt mycket. För 20 år sedan var Internet något nytt och ansågs som något som inte behövdes mer än för mejl och annat oväsentligt. Idag klassas Internet som något viktigt. I många fall finns Internet som standard i hemmen, medan telefonjack inte är det.

Eller så har vi helt enkelt mindre tillgänglig tid mellan arbetet och familjen? Arbetar vi för mycket?

För mig bådär detta inte gott för vi har ett viktigt arbete framför oss – nämligen vår rätt till tolkning i arbetslivet där arbetsgivaren inte skall ta ansvaret för tolkkostnader. Sverige, som det ser ut idag, har inga långt framskridna planer för hur man

ska erbjuda bättre livsvillkor för döva och andra som använder teckenspråk i vardagen. Där kommer vårt ideella arbete in för vi skall göra detta till verklighet trots det är våra rättigheter. Spridda skurar med ideellt arbete för tolkning genom hela livet gör mycket liten nytta, medan samordnade insatser ledda av SDR i samtal med beslutfattare ger störst nytta. Där kommer du som medlem in genom fallbeskrivningar, eget engagemang och synlighet i mediebruset.

SDR är ett intressepolitiskt förbund och byggt på antalet medlemmar och ert engagemang. Utan medlemmar är SDR ingenting. En av många frågor som vi arbetar med är just tolkfrågor vilket berör en stor grupp av våra medlemmar, det vill säga många av er som får tidningen och/eller är medlem via en lokal dövförening.

Så med detta sagt - hur är det med ditt ideella engagemang? Jag själv har vissa svårigheter att på ett sunt sätt balansera familjeliv, arbetsliv OCH ideellt arbete. Det är inte lätt att hitta balans men tillsammans är vi starka! Feedback från er, positiv som negativ, ger oss som har samma problem motivation att uppnå en förändring som består hela livet. Till exempel tolkning när vi behöver den – inte om utan när. Tolkning är ingen förmån – det är en rättighet!

MATTIAS HELLÖRE
FÖRBUNDSSTYRELSELEDAMOT

PÅ GÅNG I SDR

26/10 Möte med landstingens tolkchefer
31/10 Sista dag för nomineringar till valberedningen
1/11 Sista dag för motioner till kongressen
1/11 Sista dag för remissvar om logotypförslag
10/11 AF:s brukarråd
14/11 Domstolsverkets samråd

17-19/11 Mänskliga Rättighetsdagar
21/11 SAS*-dagen (konferens/utställning)
23/11 Styrelsemöte med Lika Unika
25/11 Sista dag för remissvar på betänkande SOU 2016:46
26/11 Tolkseminarium för länsföreningar
1-2/12 Förbundsstyrelsens sammanträde

* Svenska Audiologiska Sällskapet

Kontakta oss:
Stockholm: 08-442 14 61
Leksand: 0247-140 65
sdr@sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

SDR Stockholm
Rissneleden 138, 5 tr.
174 57 Sundbyberg

SDR Leksand
Box 300, 793 27 Leksand

Tf förbundsordförande:
Henrik Sundqvist
henrik.sundqvist@sdr.org
073-530 72 07 (sms)

Kommunikationsansvarig:
Jenny Ek
jenny.ek@sdr.org
073-530 84 34 (sms)

www.sdr.org

Försäljning:
shop@sdr.org
Tel vx: 0247-140 65
Fax: 0247-105 97

Bli medlem:
medlem@sdr.org

Stöd oss:
SDR pg. 90 00 24-1

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
info@sdpf.se

Västanviks folkhögskola
Winterommes väg 5
793 27 Leksand
Texttel: 0247 641 24
Fax: 0247-101 65
www.vastanviksfhs.se

Dövas Dag i Göteborg

● På fredagens konferens föreläste Åsa Henningsson och Maya Rohdell från projektet Döva tolkar och översättare och temat var "Behov finns, nu gäller det att erövra marknaden". SDR hade även två workshops under lördagen, varav ett hölls av samma projekt och det andra handlade om förbundets satsning "Bra start i livet". I det sistnämnda gavs en presentation av hur förbundet arbetar med satsningen och det följdes av en intressant diskussion. Vi fanns också på utställningen, där vi gav information om vårt arbete och hade diskussioner om logotypförslagen. Dövas Tidning uppmärksammade sitt 125-årsjubileum och delade ut chokladkakor till besökare. Det fanns också möjlighet att få en inblick i butiken Gåvan och köpa en del av våra produkter. Tack till alla som deltog i våra workshops och besökte oss på utställningen! Ett stort tack till Göteborgs Dövas Förening för ett fint arrangemang! Nu går turen över till Jönköping och självklart ses vi där nästa år.

Historisk EU-konferens

● SDR åkte med en grupp bestående av 17 deltagare för att få en inblick i EU:s arbete och delta i EU-parlamentarikern Helga Stevens konferens "Flerspråkighet och lika rättigheter i EU - teckenspråkens roll" (på engelska "Multilingualism and equal rights in the EU: the role of sign languages"). Genom EU-parlamentarikern Soraya Post (FI) fick gruppen information om EU:s arbete och en guidad visning av parlamentet. Under den historiska konferensen representerades och synliggjordes 32 (!) olika teckenspråk genom över 800 döva deltagare och 145 tolkar. Ett urval av de frågor som diskuterades var erkännandet av teckenspråk och vikten av tillgång till professionell teckenspråkstolkning. Det konstaterades att situationen bland EU:s medlemsländer är mycket varierande. I slutet av detta år kommer Helga Stevens att föreslå en resolution i Europaparlamentet som ökar trycket på nationella och regionala lagstiftningar så att teckenspråk blir fullständigt erkänt i Europa.

Startskott för landstingsmöten inom kort

● Nu pågår planeringen inför möten med landsting och regioner om en bra start i livet för fullt! Bakgrunden är det öppna brev som SDR tillsammans med föreningarna ställde sig bakom vid förbundsmötet i Växjö den 5 juni. Förbundet samordnar mötena och dövföreningar/länsförbund kommer också att få möjlighet att delta och ta upp sina egna frågor. SDR kommer bland annat att använda aktuella forskningsresultat och Språkrådets rapport "Se språket", som ger en bra sammanfattning om förutsättningarna till en bra start i livet för döva barn. Rapporten kan laddas ner på Institutet för språk och folkminnen och deras webbplats.

Nya förslag om dövas skolgång

● Slutbetänkandet av kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar - Samordning, ansvar och kommunikation (SOU 2016:46) är nu ute på remiss. Utredningens utgångspunkter är att måluppfyllelsen för elever med hörselnedsättning och grav språkstörning ska öka och att de ska få möjlighet att välja skola/skolform i framtiden. Utredningen är beställd av den förra regeringen och har under åren vuxit med flera tilläggsdirektiv. SDR har följt utredningen under åren och förbundet är orolig över att utredningen inte tänkt på barnens första sex år som ligger till grund för hur individerna förbereds och formas för den framtida skolgången. Remissvar ska lämnas in senast 25 november.

SDR med utställning under Dövas Dag.

Hela gruppen utanför besökscentret tillsammans med vår värd EU-parlamentarikern Soraya Post.

Tolkseminarium

● SDR arrangerar ett tolkseminarium på förbundskansliet i Rissne för länsföreningar den 26 november. Under dagen kommer vi att diskutera bland annat departementspromemorian Tolk tjänsten för vardagstolkning, SDR:s remissvar, aktuella frågor i tolk-Sverige och gemensam checklista för tolkbrukarråd.

Döva tolkar och översättare i utbildning

● 22 aktiva och motiverade deltagare ingår i den andra utbildningsgruppen för döva tolkar och översättare. Gruppen har träffats vid två tillfällen sen starten i augusti. Utbildningen pågår fram till maj 2016 och består av totalt åtta träffar och studier på distans med teknisk hjälp. Strömbäcks folkhögskola, Västansviks folkhögskola och Mo Gårds folkhögskola i Göteborg samt Stockholms universitet samarbetar i denna utbildning. Målet är att permanenta utbildningen med statsbidrag bland annat från Myndigheten för Yrkehögskolan. Vi rapporterar regelbundet om utbildningen på vår webbplats www.sdr.org, facebook och twitter.

Förstärkning i vårt ekonomiska arbete

● Från och med 1 oktober kommer vår revisionsbyrå PWC och vår förbundskassör Mattias Hellöre att dela på uppgiften att sköta bokföring och övrig löpande ekonomihantering, i form av en tillfällig förstärkning. För ekonomiska ärenden till förbundet kan ni därför med fördel e-posta ekonomi@sdr.org

Mycket hände under 90-talet!

● Jag satt i SDU-styrelsen 1990-1993 och var sedan ordförande 1993-1997. Det var en mycket bra tid och det hände mycket i SDU. T ex vid årsstämman 1994 i Norrtälje bytte SDU namn från Sveriges Dövas Ungdomsråd tillbaka till det gamla namnet Sveriges Dövas Ungdomsförbund som SDU ursprungligen hette. Vi bytte också logo från den gamla till den nya, som ser ut nästan som den nuvarande idag. Samma årsstämma fick vi in rekordmånga motioner – hela 59 st! Det glömmer jag aldrig! Det var då en tävling på skoj mellan ungdomsklubbarna om vilken av dem som hade flest motioner. Årsstämman tog kanske 25 % på allvar och avtog resten.

1994 blev SDU också självständigt som organisation. Det hade dykt upp nya regler med statsbidrag från Ungdomsstyrelsen (idag MUCF), som ställde andra krav på ungdomsförbund än tidigare. Det gjorde att SDU var tvunget att anpassa sig och ha t ex egen medlemsavgift. Så vi blev självständiga som organisation den 1 juli 1994, det fungerade inte att vara ansluten till sitt modersförbund. Reglerna påverkade också många andra ungdomsförbund i Sverige. Det blev en hel del pappersarbete och många avtal med SDR om t ex medlemmar och det löste sig bra. När vi blev självständiga blev det underskott i SDU. Vi lärde oss att ta mer ansvar för vår ekonomi. Förr så fick SDU generösa bidrag av SDR också och då hade SDU t ex en egen minibuss, som användes mycket, mest till sommarläger och vi hyrde ut den till Västmanviks folkhögskola. Sedan var vi tvungna att sälja den och genomföra andra ändringar. Vi lärde oss att söka pengar från annat håll och också startade flera olika projekt och det hände mycket där. Det kändes bra att ungdomarna nu fick bestämma mer själv och styra sin ekonomi.

År 1995 flyttade SDU sitt kontor (tillsammans med SDR) från Leksand (Västmanviks folkhögskola) till Stockholm. Det var också då vi började arbeta mycket mer intressepolitiskt och det passade perfekt att tjänstemännen kunde representera SDU mer på möten i Stockholm. I vår styrelse var det många som brann för intressepolitiska frågor som skol- och arbetsfrågor. Det var riktigt roligt! Annat som hände på min tid var att vi lyckades locka fler ungdomar till SDU. Förut så var det väldigt få svenskar som deltog på t ex nordiska läger, kanske 5-6 st. Vi arbetade på och till slut började platserna fyllas på med tiden och många svenskar började delta. Verkligen härligt att se. Vi samarbetade mycket med andra ungdomsförbund och LSU (Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer) och vi kunde driva många gemensamma intressepolitiska frågor. SDUF kommer alltid ligga mig varmt om hjärtat, SDUF som driver ett viktigt arbete och fina aktiviteter. Jag blir stolt och glad och tittar i varje nummer av Dövas Tidning på vad SDUF gör. Grattis till 50 år, SDUF!

Pontus Degsell
SDU-ordförande 1993-1997

SDUF
fyller **50 år!**
Under året bjuder vi in
f.d SDUF/SDU-ordförande
att skriva en krönika eller
en hälsning. Följ med på en
spännande och nostalgisk
resa tillbaka i tiden
mellan 1966 och
2016!

Fyrfaldigt hurra för förbundet!

● Det är svårt att skriva en kortare hälsning om ett förbund som är och betyder mycket. I SDUF fick jag träffa andra barn och ungdomar med samma identitet och som brann för samma sak. Jag kunde sätta ord på min frustration och glöden för mitt fortsatta engagemang tändes då. Läger, förbundsstämmor, kurser och flera rundor till Almedalen. Det har betytt otroligt mycket för mig personligen.

Min tid i SDUF har lagt grunden för annat engagemang, bl.a. inom studentrörelsen och politiken. Jag har suttit i flertal olika styrelser och, tro mig när jag säger att det är väldigt svårt att slå min tid i SDUF. Det har varit överlägset roligt (och många sena nätter). Tveka inte när det kommer till att engagera dig i SDUF på ett eller annat sätt! Det är värt det.

Jag känner en enorm trygghet i att kunna lita på att SDUF som förbund alltid står upp för oss och som inte räds att ryta högt när det behövs. Det är när som förbundet behövs som mest. En enad röst är långt starkare än enskilda röster. När den döva kandidaten inte går vidare i rekryteringsprocessen till biträdande rektor på en dövskola, när döva elever demonstrerar på specialskolor för orättvis behandling och när unga döva diskrimineras på arbetsmarknaden.

Icke att förglömma är de läger där barn möts över landskaps-, nordiska, europeiska och världsliga gränser som SDUF arrangerar och skickar deltagare till - som jag vågar påstå är den bästa grejen med SDUF. Grattis!

Isabella Hagnell
SDUF styrelseledamot 2011-2013 & förbundsordförande 2013-2014

Pontus Degsell

Isabella Hagnell

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 5 tr.
174 57 Sundbyberg
www.sduf.se

Mejla: kansli@sduf.se
Twitter: @_sduf
Facebook: Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Förbundsordförande:
Laith Foad Fathulla
laith@sduf.se

Hälsning från Malin Johansson-Kvitvaer

● Istället för en hälsning, en reflektion: Att vara del av SDUF är att vara del av en historia. Det är en historia som går från styrelse till styrelse, årsmöte till årsmöte och läger till läger. I det att vara del av en historia finns styrka. Vi är inte de första, och vi är inte de sista. Vi fortsätter på en kamp som många före oss förde, och när vi inte är här längre kommer andra fortsätta kampen. Att ta till vara på den vetskapen, och på det arbete som gjorts före oss, är viktigt tror jag – annars kommer vi fortsätta uppfinna samma hjul om och om igen. Eller så uppfinner vi ett nytt, eget hjul när vi istället borde börja trampa på pedalerna.

En organisation består inte bara av sin styrelse, den består av lokalföreningar och medlemmar, och alla har en viktig roll att spela. Att vara del av en organisation är att kunna se till den större bilden. Vad är viktigt att vi gör just nu, just i det här ögonblicket? Men också: Vad är viktigt för att organisationen ska kunna fortsätta med sitt arbete många år till? Jag är inte längre aktiv i SDUF, och snart är jag för gammal för att vara medlem. Men kampen för alla döva barn och ungdomars rättigheter är fortfarande minst lika viktig, och jag kommer alltid att backa SDUF. Lycka till med det fortsatta arbetet!

Malin Johansson-Kvitvaer
SDUF-förbundsordförande 2012-2013

Ridlägret i Alingsås

● Det efterlängtrade populära ridlägret som anordnas årligen av SDUF spenderades denna vecka på Östadkulle Ridklubb i Alingsås! Sju förväntansfulla deltagare och tre peppade ledare anlände söndagen den 31 augusti, och välkomnades hjärtligt av gårdens ägare. Alla kom bra överens direkt och det var dags för provridning av hästarna. Ridlägret-t-shirts delades ut till alla, och dessa kom senare under veckan att målas på till minne av lägret. Dagarna rullade fram fyllda av fart och fläkt med två ridpass om dagen och sysslor i stallet. På onsdagen var det en "break off"/övertaskningsdag, vilket deltagarna misstänkte skulle bestå av en resa till Liseberg och visst hade de rätt! Trots spöregnet som höll i sig hela dagen hade vi alla superroligt med de olika aktiviteterna och åkattraktionerna. Vi testade också det läskiga spöketellet Gasten och avrundade kvällen med att spela lite på chokladhjulen. Det var en uppskattad dag!

Under veckan utfördes några långritter med mycket galopp, vilket resulterade i att några deltagare ramlade av, och traditionsenligt planerade vi ledare då en tårtkväll, naturligtvis! Två av ledarna utlovade även en kladdkaketävling där deltagarna skulle få smaka den bästa kladdkakan någonsin! Fredag morgon fick alla deltagare var sitt papper på dressyrprogram för att kunna öva till uppvisningen som hölls sista dagen. Alla övade och övade tills det blev perfekt! Femkampen hade vi på kvällen och den ledde till många skratt! Fjärilarna i magen kom när det var dags att tävla i dressyr- och hoppning. Alla deltagare var så duktiga i båda grenarna, vilket gjorde oss ledare och föräldrarna stolta, med tanke på hur hårt alla kämpat under veckan! Efter diplomutdelningen blev det en del tårar och massa kramar inför hemfärden. Alla var eniga om att medverka igen på nästa ridläger och utmattade men med ett leende på läpparna, och med ett fint minne i hjärtat åkte vi sedan hem. Hoppas att vi ses igen!

Ledarna Pia Johnsson-Sederholm, Fannie Borgman, Kalle Löfgren

Ridläger

Barnläger

Barnläger i Lillsved

● Årets traditionella och klassiska barnläger ägde rum i Lillsved på den vackra Värmdön i Stockholms skärgård. Totalt 24 barn och 7 ledare samlades och vi var fullt taggade inför lägerveckan och lägrets tema var pirat. Det var väldigt spännande eftersom vi var i skärgården och vi hoppades på att få se någon skymt av piratskepp åka förbi Lillsved men tyvärr såg vi inte något piratskepp. Men vi har åkt med färjan ut på utflykt till Vaxholm där vi besökte den anrika Waxholms fästning och vi fick veta att delar av filmen "Pippi Långstrump på de sju haven" spelades in där. Det var där Pippis pappa fängslades av pirater.

En kväll hade vi grillkväll med sagostund som handlade om en kung som bodde på Waxholm-fästningen. Många tyckte att det var en väldigt spännande berättelse. Veckan bjöd också på en del roliga aktiviteter och vi hann också göra en utflykt till Siggesta Gård. Deras skogshinderbana var väldigt svår men rolig. Den sista dagen kom SDUF:s ordförande Mia på besök och hon lyckades få barnen att anfalla ledarna med vatten. Ett stort vattenkrig bröt ut och de flesta blev blöta. Vattenkrig är ju ett av alla måsten i SDUF:s läger! På kvällen hade vi piratkalas och gick ut på skattjakt. Barnen hittade en kista med stora chokladmynt i. Lägerveckan blev minnesvärd för barnen. Vi ses nästa år!

Lägerföreståndare Nicholas Winberg

Ny projektledare för VI SKA MED

● Vi välkomnar Ellinor Persson som från och med 26 september 2016 arbetar som projektledare för projektet VI SKA MED. Hon sitter med i SDUF:s styrelse och har varit ideellt verksam i flera år i olika projekt. Ellinor kommer ansvara för att driva projektet framåt och ska, tillsammans med de övriga medarbetarna, utveckla och utforma opinionsbildande arbete.

"Det ska bli otroligt roligt och en fantastisk utmaning att utveckla projektet tillsammans med de andra medarbetarna!"

Besök på Ljusa Huset i Helsingfors.

Lyckad 55-årskonfirmationsträff i Finland

Den 11 april 2016 samlades 28 deltagare varav två tolkar vid Viking Line-terminalen i Stockholm. Arrangörerna var Rikard Skillt från Manillaskolan och Anders Sundström från Örebroskolan. Vi skulle åka till Helsingfors.

Rikard inledde resan med att visa bilderna från sin tid på förskolan på Linnégatan 1952 och Manillaskolan 1953-1961. Han och hans skolkamrater konfirmerade sig 1961. Ett foto från konfirmationen det året visades. Fem av konfirmanderna lever inte längre. Därför hade vi en tyst minut för dem. Därefter visade Anders bilderna från Örebroskolan 1953. Konfirmationen ägde rum 1961 i Nikolaikyrkan – bilden från den ceremonin visades. Åtta av konfirmanderna från den tiden hade avlidit. Vi hade också en tyst minut för dem.

Dagen därpå anlände vi till Helsingfors. Vi åkte spårvagn till centrum, ca 2 km. Där bytte vi till en buss som tog oss till Norra Haga, ca 7 km. Vi träffade Tiina Hedrén på Ljusa huset och kände oss välkomna. Vi gick upp till ovanvåningen och satte oss i ett konferensrum. EUD:s ordförande och Finlands Dövas Förbunds verksamhetsledare, Markku Jokinen, berättade om EUD:s verksamhet och organisation. Därefter berättade Tiina Hedrén om förbundets verksamhet och lokala dövföreningar med mera. Sen fick hon en present av Rikard och Anders som tack för att hon tog emot oss. Vi gick och åt lunch i Ljusa huset. Efteråt visade Tiina oss runt i huset. Vi träffade bland annat Phillipa Sandholm från WFD. Hon presenterade sitt arbete med kontakter i världen och mänskliga rättigheter för döva. Vi var mycket nöjda med besöket i Ljusa huset.

Vi tänkte också besöka Helsingfors Dövas Förening men de hade tyvärr stängt på grund av renovering. När vi var tillbaka i centrum delade vi upp oss. De flesta av oss åkte till färjeterminalen. Några av oss promenerade till Domkyrkan och Dövas hus på Elisabetsgatan (bara för att se dess fasad). Sedan återvände vi till färjeterminalen.

Ombord på båten satt vi i ett konferensrum. Anders presenterade nästa konfirmationsträff om 2 ½ år, d v s augusti eller september 2018. Den tilltänkta platsen är Trollhättan tillsammans

med elever från Vänerskolan. Vi, Anders och Richard, blev överraskade när vi fick Baileys Irish Cream av deltagarna som tack för vårt arbete. Oj, vad fint! Och de uppskattade vårt enormt arbete.

De flesta av oss gick till klubben på kvällen. Dagen efter tog vi farväl. Vi kramades och tackade för den här gången. Det blev en lyckad resa.

Rikard Skillt & Anders Sundström

Följ senaste nytt på dovastidning.se

Historisk återträff på Kristinaskolan

För dig som varit elev eller anställd på Kristina- och/eller Kiörningsskolan.

Missa inte den historiska återträffen i Härnösand den 12-14 maj 2017!

Under återträffen samlas tidigare elever och personal för att umgås och dela minnen från vår tid på skolan. Återträffen är för alla - oavsett ålder och när du fanns på skolan. För mer information, program och anmälan: besök <https://kristinaskolan2017.wordpress.com>

FOTO:TOMAS KOLD

TILL MINNE AV:

Per-Thomas Örlegård (1961-2016)

Malmö Dövas Förening, Svenske:

En stor dövsprofil i Per-Thomas Örlegård (PTÖ) har hastigt och alltför tidigt avlidit den 12 september 2016.

Ingen har gjort så mycket för så många inom dövrörelsen i Malmö och Skåne.

PTÖ var en generös och ödmjuk person som ville alla väl. Det fanns en stor respekt för hans kunskande och positiva engagemang.

Han har varit en mycket aktiv föreningsmänniska i alla år. En ledare som man såg upp till och hade respekt för.

PTÖ öppnade dörrar till dövrörelsen i Malmö för många personer. Han välkomnade döva nysvenskar, hörselskadade och osäkra döva till dövgemenskapen. Många har honom att tacka för "inträdesbiljetten". Även hörande personer kände sig välkomna.

PTÖ var mån om att ta vara på äldre dövas historia och har byggt upp en värdefull dövhistoriskt kunskapsbank som finns

samlad och organiserad. En samling som vi ska vara stolta över. Vi kommer att sakna hans pedagogiska och karismatiska utstrålning i samband med ledning av möten och föreläsningar. Han var mån om att alla förstod. Han var lyhörd. PTÖ har skapat många arbetstillfällen för döva i Malmö på olika sätt. Han hade grundsynen att "Döva kan" om rätt förutsättningar ges.

PTÖ:s många visioner och mod har engagerat och lett till flera projekt.

PTÖ:s hjärtefråga har varit "Tillgänglighet genom teckenspråk" och visuella lösningar. Många projekt, som han har initierat, har lett till ökad tillgänglighet för döva. Men han var inte nöjd. Han ville mer.

Vi är många som sörjer. Vi är många som vill vara med i sorgeprocessen men vi vill också minnas den positiva bilden av PTÖ.

Vi tänker på hans familj och anhöriga men också på alla döva som vill delta i sorgen.

Malmö Dövas Pensionärsförening:

Dövrörelsen i Skåne befinner sig i ett chocktillstånd.

En stor dövsprofil i Per-Thomas Örlegård (PTÖ) har hastigt och alltför tidigt avlidit den 12 september 2016.

Vi instämmer i den kondoleanstext som Malmö Dövas Förening skrivit och vill lägga till några saker.

Per-Thomas har värnat om äldre döva på många olika sätt. Han har tagit initiativ till intressanta föreläsningar, studiebesök, studier och stadsvandringar för oss äldre. Senast var han en utmärkt toastmaster vid pensionärsföreningens 50-årsjubileum i Rådhuset.

Intressepolitiskt har han aktivt strävat efter god äldreomsorg för äldre döva. Han såg fram emot en bra äldreomsorg för sig och andra i hans åldersgrupp - men dit hann han inte.

Vi kunde fråga Per-Thomas om råd och stöd – och fick alltid bra svar. Han hade ett rikt nätverk som vi fick stor nytta av.

Vi instämmer i Malmö Dövas Förenings text "Ingen har gjort så mycket för så många inom dövrörelsen i Malmö och Skåne".

Vi kommer att minnas Per-Thomas som en positiv kraft och vi ska göra vårt bästa för att följa hans anda.

Saknaden är stor. Vi sörjer.

Vi tänker på hans familj och anhöriga.

När en Facebookgrupp tvingar dig att städa

I dag tar jag ledigt och ska städa. Men det går inte bra. Nej. Inte alls. Snart får jag gäster. Detta är på grund av en Facebookgrupp. Därför måste jag städa. Blir distraherad genom att någon taggar mig på Instagram. Möts av en bild på Voldemort. Ni vet elakingen som dödade Harry Potters föräldrar. Jag tänker att det faktiskt finns personer som aldrig sett Harry Potter. Därför säger jag till dem att de måste vara dumma i huvudet. Då svarar de att jag är dum i huvudet som inte sett en enda Star Wars-film. Okej, jag ger mig. Jag ska försöka släppa detta nu. Måste städa. Nu. För ikväll är det... förlåt...Harry Potter-maraton hos mig.

I slutet av sommaren skrev jag i en teckenspråkig Facebookgrupp och frågade om det var någon som ville träffas och titta på Harry Potter en gång i veckan i åtta veckors tid hos mig. Då var det någon som förkastade förslaget, svor och frågade varför det inte kunde vara en Star Wars-maraton istället. Hen fick många likes på sin kommentar. Nåja.

Ett par veckor senare blev vi trots allt ett stort förväntansfullt gäng med nya och gamla ansikten som trängdes i vårt lilla vardagsrum. Soffplatserna och fåtöljen räckte självklart inte till så jag fick blåsa upp en luftmadrass. När vi såg klart första filmen satt vi kvar, suckade och längtade efter nästa tillfälle. Därför måste jag städa. Igen.

Vi är verkligen i en fantastisk generation nu. Du kan nå hundratals, eller ibland tusentals personer, genom att skriva några ord, anekdoter, dela fina bilder, joina eller skapa evenemang och gilla andras statusuppdateringar. Men mindre grupper är definitivt den nya trenden. Facebookgrupper på teckenspråk!

Plötsligt har det blommat upp många grupper på teckenspråk där man kan träffa nya döva och teckenspråkiga med samma intressen, ge och få råd och tips och lägga upp filmer på teckenspråk. Det finns grupper där döva delar med sig sina bästa

matrecept, tipsar var man hittar de bästa Pokemonen eller var man kan köpa bra och billiga produkter. Eller om man vill titta på Harry Potter. Eller kanske Star Wars? Dessutom tvingas man städa sitt hem en gång i veckan. Det spelar ingen roll om du får gäster på plats eller lägger upp ett filmklipp där du blottar hela ditt (förstås ovanligt rena) kök för hundratals tittare medan du lagar mat. Fantastiskt. Kan det ens bli bättre än så här? Gemenskap på teckenspråk. Och ett välstädat hem.

Här nedan kommer ett urval på teckenspråkiga grupper på Facebook:

- Matlagning med teckenspråk
- Teckenspråk – Wish
- Teckenspråkiga yrkesförare
- Teckenspråkiga – andliga, medium, spöken
- Teckenspråkiga djurvänner
- Summerthlm (sommaraaktiviteter i Stockholm)
- Händelser i Örebro, på teckenspråk
- Teckenspråkiga Norrbotten
- Teckenspråkiga Västerbotten
- Rundvandringar i Skåne för teckenspråkiga
- Svenska Teckenspråkiga Cyklister.
- Teckenspråkiga Science Fiction
- Teckenspråkiga söker bostad
- Teckenspråkiga skäggsällskapet
- Teckenspråkiga singlar
- Teckenspråkiga Pokemon GO

MOA GÄRDENFORS som plötsligt är närmare 30 än 20 och börjar bli trött på plugget men ändå försöker norpa de allra sista poängen som krävs för en efterlängtat magisterexamen i tvåspråkighet.

Språkintresserad?

Västerviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Kurs • Konferens • Vandrarhem
västervik.se 0247-641 30

15 november kl 17.30: TECKENSPRÅKSTOLKAD VISNING

EXPERIMENT
IDÉER, REDSKAP OCH NOBELPRIS

Om mångfalden i Nobelhistoriens experiment
Fri entré. Begränsat antal platser.
Förboka: tel 08-534 818 18, bokning@nobelmuseum.se

Stortorget 2, Gamla stan, Stockholm. www.nobelmuseum.se

Present- & inredningsbutik

där överskottet går till ett gott ändamål

Julklappstips hittar du på www.sdr-gavan.se under presentartiklar samt på vår instagram och facebook-sida, se adresser nedan.

Följ oss på
instagram
[sdr_gavan](https://www.instagram.com/sdr_gavan)

Gåvan

www.sdr-gavan.se

Gilla oss på
facebook
SDR Gåvan

Månadslotten®

Dragningar varje dag!

Chans att vinna
3 miljoner!

kontakt@ideellaspel.se

www.månadslotten.se

08-39 90 60

Samtidigt som du stödjer:

